

Pagrindiniai klausimai:

■ **Kodėl reikia keisti mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą?**

■ **Kaip vertinami mokinių mokymosi pasiekimai ir pažanga Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose?**

■ **Kaip mokinių mokymosi pasiekimai vertinami užsienio šalyse?**

■ **Kokios numatomos mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo kaitos kryptys Lietuvoje?**

KODĖL IR KAIP KEIČIAME MOKINIŲ MOKYMO SI PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMO SISTEMĄ BENDRAJAME UGDYME

Strateginiuose Lietuvos švietimo dokumentuose nubrėžiami *svarbiausi tikslai* siekiant paskatinti esminius visuomenės pokyčius ir sudaryti sąlygas formuotis kūrybingai, atsakingai ir atvirai asmenybei. *Valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“* akcentuojama, kad šaliai reikalingi išsilavinę, besidomintys mokslu ir naujovėmis, lengvai perprantantys ir naudojantys naujas technologijas, mokantys užsienio kalbų, puoselėjantys mokymosi visą gyvenimą principus žmonės. O tai įmanoma pasiekti visapusišku asmens ugdymu; sukūriant ir visose švietimo įstaigose įdiegiant bendrosioms kompetencijoms ugdyti(is) palankias vertinimo ir įsivertinimo sistemas, sukūriant veiksmingą mokymuisi visą gyvenimą pritaikytą sistemą, kurioje būtų efektyviai taikomos technologijos, užtikrinančios dinamiškai visuomenei būtinų žinių bei gebėjimų įgijimą ir tobulinimą.

Šiuo metu Lietuvoje veikianti mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo sistema ne visada atliepia visuomenės lūkesčius, nes vertinimo praktika neatitinka švietimo dokumentuose įtvirtintas nuostatas, mokymosi visą gyvenimą realijas, didelė svarba teikiama egzaminams asmeniui renkantis tolesnį mokymosi ir karjeros kelią, todėl pernelyg susiaurinami ugdymo tikslai (rezultatai) ir turinys. Visa tai skatina ieškoti būdų, kaip tobulinti mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą.

Pagrindinės išvados

- Siekiant įvertinti mokinio ugdymosi rezultatus, svarbu ne tik įvertinti jo įgytas žinias, supratimą, nuostatas ir gebėjimus, bet ir pasiektą pažangą. *Vertinimas* švietime turi atlikti dvi funkcijas – *ugdomąją* ir *atskaitomybės*, suprantamas, viena vertus, *kaip pagalbą mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti, bręsti kaip asmenybei*, kita vertus, kaip *stebėjimą ir grįžtamąjį ryšį, informacijos apie mokymąsi rinkimą, kaupimą, interpretavimą ir naudojimą ugdymo kokybei užtikrinti*.
- Ugdymo procese kiekvienam mokiniui turi būti sudarytos sąlygos įvairiais būdais atskleisti, išreikšti save. Tam turi būti naudojamos įvairios užduotys ir vertinimo metodai. Deja, Lietuvoje dėmesys sutelktas tik į testus ir egzaminus, kuriais galima įvertinti vien žinias ir tam tikrus gebėjimus. Trūksta būdų, kurie padėtų įvertinti (ir įsivertinti) mokinio bendrąsias kompetencijas ir mokymosi potencialą.
- Lietuvoje tradiciškai orientuojamasi į pažintinių gebėjimų ugdymą, bet mažai dėmesio skiriama bendrosioms kompetencijoms. Todėl pertvarkant mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą būtina orientuotis į ugdymosi rezultatus – sritį, kuri yra platesnė, ir tartis dėl įvairesnių kompetencijų vertinimo ir pripažinimo būdų, pavyzdžiui, stojant į aukštąsias mokyklas ir pereinant iš vienos ugdymo pakopos į kitą.
- Lietuvos mokyklose, kaip rodo 2014 ir 2015 m. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros atliktos bendrojo ugdymo mokyklų įsivertinimo ir pažangos anketų analizės rezultatai, mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas dažniausiai (84 proc. mokyklų) grindžiamas pažymiu ir formaliojo mokymosi pasiekimų įvertinimais. Tik pavienėse mokyklose įvertinami ir neformaliojo mokymosi rezultatai. Nors mokinių kompetencijoms vertinti yra sukurti mokinių mokymosi pasiekimų apšankai, Europos kalbų apšankas, mokėjimo mokytis kompetencijos vertinimo priemonės, vis dėlto mokyklos pirmenybę teikia tradicinėms vertinimo priemonėms ir metodams (pavyzdžiui, testams, kontroliniams darbams, apklausoms). Labai nedidelė dalis (apie 6 proc.) mokyklų, be pažintinių, vertina ir socialinius gebėjimus. Apie trečdalis mokyklų taiko kaupiamąjį vertinimą.
- Mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemos užsienio šalyse yra gana skirtingos dėl jose susiklosčiusių savitų švietimo tradicijų, regionams ar mokykloms suteikto savarankiškumo. Vis dėlto pastebima tendencija, kad tokiose šalyse, kaip, pavyzdžiui, Suomija, Danija, Vokietija, Italija, ugdymo procese daug dėmesio teikiama formuojamajam, aprašomajam vertinimui ir mokinio įsivertinimui. Tai ypač ryšku žemesnėse ugdymo pakopose. Be mokinio formaliojo mokymosi pasiekimų, pažintinių gebėjimų, vertinami ir neformaliojo mokymosi pasiekimai, socialiniai-emociniai gebėjimai. Kai kuriose šalyse (pavyzdžiui, Nyderlandai, Naujoji Zelandija, Japonija) mokinių pasirengimas studijoms aukštojoje mokykloje vertinamas ne tik egzaminais, testais, bet dar ir ugdymo procese sukauptais mokymosi rezultatais.
- Lietuvoje numatoma dabartinį mokinių mokymosi pasiekimų vertinimą keisti kaupiamuoju. Šio tikslo siekiama stiprinant formuojamąjį vertinimą mokyklose, skatinant mokytojus nuolat vertinti mokinio individualią mokymosi pažangą; taip pat keisti vertinimo kultūrą mokyklose, mažinant testų, kontrolinių ir kitokių žinių patikrinimų neigiamą įtaką ugdymui(si); skatinti visuminį požiūrį į asmenybės ugdymą, plečiant vertinamų kompetencijų spektrą. Numatoma kurti tokią apibendrinamojo vertinimo sistemą, kurioje būtų užtikrinta formuojamojo, apibendrinamojo vertinimo ir ugdymosi rezultatų pripažinimo dermė, o mokinių mokymosi rezultatų patikrinimas būtų nuolatinis ir sistemingas.

KODĖL REIKIA KEISTI MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMO SISTEMĄ?

Lietuvoje keisti mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą skatina tiek globalūs, tiek lokalūs veiksniai (1 pav.).

Mokslo ir technologijų spartus vystymasis, globalizacija, ekonominiai, politiniai ir socialiniai iššūkiai keičia visuomenės poreikius ir lūkesčius, kelia naujų reikalavimų asmens kompetencijai. Sėkmingam žmogaus gyvenimui XXI a. tampa ypač svarbu įgyti bendrąsias kompetencijas (asmeninę, socialinę-pilietinę, komunikavimo, pažinimo, kultūrinę, kūrybiškumo ir mokėjimo mokytis). Joms iš(si)ugdyti nebetinka tradiciniai mokymo ir vertinimo būdai, todėl būtina juos keisti pereinant nuo mokymo mokymosi link, nuo baigtinio mokymosi į visą gyvenimą trunkantį mokymąsi, nuo žinių ir supratimo vertinimo kompetencijų vertinimo link.

Keisti ugdymą ir mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą skatina ir naujausi edukologijos, psichologijos tyrimai,

kuriomis grindžiamos mokslininkų įžvalgos, kad būtina orientuotis į visuminį asmenybės ugdymą ir vertinimą. Mat dėl didėjančio socialinės sąveikos intensyvumo (darbas su įvairių specialybių ir kultūrų žmonėmis), aštrėjančių socialinių ekonominių problemų (senėjanti visuomenė, migracija, mažėjančias įsitraukimas į pilietiškumo veiklas ir kt.) asmenims reikės ne tik gerų pažintinių gebėjimų, į kurių (į)vertinimą orientuojasi Lietuvos mokykla, bet ir socialinių-emocinių gebėjimų (pavyzdžiui, atkaklumo, savikontrolės, empatijos ir pan.).

IKT spartus vystymasis, jų teikiamos galimybės taip pat sudaro sąlygas mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo sistemai tobulinti. Elektroninės duomenų bazės, įrankiai ir programos įgalina kaupti įvairią informaciją apie mokinį ir jo mokymąsi, nuolat stebėti mokinių ugdymosi pasiekimus ir pažangą, veiksmingai teikti grįžtamąjį ryšį mokiniams ir jų tėvams, mokiniams greitai ir patogiai įsivertinti savo mokymąsi ir pan.

1 pav. Veiksniai, skatinantys keisti dabartinę Lietuvos mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą

Šiuo metu Lietuvoje galiojantys bendrąjį ugdymą reglamentuojantys dokumentai (*Švietimo įstatymas*, *Bendrosios programos*, *Pradinio, pagrindinio ugdymo programų aprašas* ir kt.) atnaujinti atsižvelgiant į naujausias edukologijos išvadas ir į XXI amžiuje būtinų kompetencijų ugdymą(si) ir vertinimą. Nepaisant nuolatinių švietimo pokyčių ir pertvarų išlieka minėtuose dokumentuose įtvirtintų nuostatų ir jų įgyvendinimo mokyklinėje praktikoje neatitiktis. Tai kelia švietimo bendruomenės (švietimo specialistų, mokytojų, mokinių ir jų tėvų) ir darbdavių susirūpinimą. Pavyzdžiui, *Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme* (2011) keliamas tikslas išugdyti dorą, siekiantį žinių, savarankišką, atsakingą ir patriotiškai nusiteikusį žmogų. Mokykla įpareigojama padėti asmeniui išsiugdyti žinių ir kūrybinei visuomenei būdingą informacinę kultūrą ir šiuolaikinę socialinę kompetenciją, siekti atskleisti asmens kūrybinius gebėjimus, sudaryti sąlygas nuolat tenkinti pažinimo poreikius ir tobulėti mokantis visą gyvenimą. Švietimo bendruomenės ir darbdavių asociacijos atstovai atkreipia

dėmesį, kad dabartiniai egzaminai ir tai, kas jų metu vertinama, neatitinka *Švietimo įstatyme* nustatytų ugdymo tikslų: įvertinamos tik žinios ir nedidelė dalis gebėjimų, o gyvenimui svarbios bendrosios kompetencijos nėra įvertinamos.

Švietimo bendruomenės susirūpinimą kelia ir vyraujantis egzaminų rezultatų vaidmuo sprendžiant apie asmens išsilavinimą, nulemiant tolesnę jo karjerą, nes dėl to ugdymo tikslai ir turinys susiaurinamas tik iki dalykinių kompetencijų (tiksliau, jų dalies – žinių ir supratimo) įgijimo¹. Išsakoma nuomonė dėl mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo rezultatų panaudojimo kaitos². Į siūlymus stengiamasi atsižvelgti. Pavyzdžiui, jau nuo 2018 metų stojant į Lietuvos aukštąsias mokyklas, konkursinis balas, be brandos egzaminų rezultatų, bus papildomas kitais kriterijais: brandos darbo įvertinimas, dalyvavimas ilgalaikėje jaunimo nacionalinėje arba tarptautinėje savanoriškoje veikloje, dalyvavimas tarptautinėse ir nacionalinėse olimpiadose, baigti baziniai kariniai mokymai arba atlikta privalomoji pradinė karo tarnyba ir kt.

¹ <http://www.delfi.lt/news/ringas/politics/a-pitreniene-valstybiniai-brandos-egzaminai-daug-neparuostu-ir-neismoktu-pamoku.d?id=67779036>

² KTU prorektorius Pranas Žiliukas apie aukštojo mokslo sistemą. Mokslo Lietuva, 2016 m. balandžio 29 d. Nr. 8 (562)

Lietuvos mokinių parlamento atlikto tyrimo duomenimis, dabartinė į mokinio dalykinių žinių ir (tik iš dalies) gebėjimų įvertinimą nukreipta egzaminų sistema netenkina 74 proc. (iš 850 7–12 klasių) mokinių. 90 proc. mokinių norėtų, kad stojant į aukštąsias mokyklas būtų atsižvelgiama ir į jų popamokinę, visuomeninę, savanorišką veiklą. Mokiniai taip pat nenori, kad jų ateities planus nulemtų tik egzaminų rezultatai.

Poreikis keisti Lietuvos mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą jau yra įtvirtintas svarbiausiuose Lietuvos strateginiuose dokumentuose. *Lietuvos pažangos*

strategijoje „Lietuva 2030“ vertinimo sistemos tobulinimas numatytas kaip vienas iš uždavinių siekiant *sumanios visuomenės*. Dokumente siūloma „koncentruotą egzaminų sistemą pertvarkyti į darnią įvairios mokymosi veiklos rezultatų kaupimo ir pripažinimo sistemą, kuri fiksuoja visą gyvenimą nuolat didėjančią asmens patirtį ir pripažįsta vis aukštesnį išsilavinimą“. Atliepiant šį visuomenės užsakymą *Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje* numatoma „visais švietimo lygiais pradėti taikyti kriterinį kaupiamąjį vertinimą kaip besimokančiojo pasiekimų savikontrolės būdą“.

KAIP VERTINAMI MOKINIŲ MOKYMO SI PASIEKIMAI IR PAŽANGA LIETUVOS BENDROJO UGDYMO MOKYKLOSE?

Mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo samprata.

Patvirtinti bendrąjį ugdymą reglamentuojantys dokumentai – *Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas (2015)*, *Geros mokyklos koncepcija (2015)*, taip pat ir *Bendrosios ugdymo programos (2008, 2011)* brėžia aiškią kryptį įtvirtinant ugdymosi rezultatų ir jų vertinimo sampratą.

Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų apraše (2015) ugdymosi rezultatai apibrėžiami kaip nuosekliai įgyjamos dvasinė, intelektinė ir fizinė asmens branda rodančios kompetencijos, apimančios žinias, supratimą, gebėjimus ir nuostatas. Trumpiau tariant, kaip optimali asmenybės branda – mokinio įgytų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų visuma. Bendrosios kompetencijos integruoja žinias, gebėjimus ir nuostatas, įgyjamas mokantis atskirų dalykų, dalyvaujant įvairiose veiklose mokykloje ir už jos ribų, neformaliojo švietimo programose.

Siekiant įvertinti ugdymo(si) rezultatus, svarbu pamatuoti įgytas žinias ir iš(si)ugdytus gebėjimus, priskirti juos numa-

tytiems pasiekimų lygiams, tačiau ne mažiau svarbu įvertinti, kokią pažangą mokinys pasiekė lyginant su jo paties pradiniais pasiekimais. Todėl skiriamos dvi pagrindinės vertinimo funkcijos: *ugdymo*, skirta palaikyti mokymąsi ir laiku teikti grįžtamąjį ryšį, ir *atskaitomybės*, padedanti nustatyti, ar ir kaip mokinys išmoko tai, kas buvo numatyta. Todėl *mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas*, viena vertus, apibrėžiamas kaip *pagalba mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti, bręsti kaip asmenybei*, kita vertus, kaip *kriterijais grįstas ugdymosi ir mokymosi stebėjimas ir grįžtamasis ryšys, informacijos apie mokymosi procesus ir rezultatus rinkimas ir kaupimas, interpretavimas ir naudojimas mokymo ir mokymosi kokybei užtikrinti*. Jis skirtas padėti mokiniui pasitikrinti savo pasiekimus ir pažangą ir priimti sprendimus dėl tolesnio mokymosi ar veiklos. Siekiant, kad abi pasiekimų vertinimo funkcijos būtų įgyvendintos, mokytojai privalo ugdymo procese derinti įvairius vertinimo tipus ir būdus (1 lentelė).

1 lentelė. Mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo būdai, tipai ir metodai

VERTINIMO BŪDAI	
NEFORMALUSIS VERTINIMAS Stebimi mokinio pasiekimai nėra fiksuojami sutartiniais ženklais ir nėra registruojami oficialiuose dokumentuose	FORMALUSIS VERTINIMAS Mokinio pasiekimai raštu fiksuojami sutartiniais ženklais, kurie registruojami tam tikruose oficialiuose dokumentuose
VERTINIMO TIPAI	
Pagal paskirtį	
FORMUOJAMASIS VERTINIMAS Ugdymo(si) procese teikiamas grįžtamasis ryšys, abipusis at-sakas – skatinantis, nukreipiantis, padedantis mokiniui gerinti mokymąsi, parodantis, ką dar reikia išmolti, leidžiantis mokytojui pritaikyti mokymą, siekiant kuo geresnių rezultatų	APIBENDRINAMASIS VERTINIMAS Formaliai patvirtinti mokinio ugdymosi rezultatai, baigus programą, kursą, modulį ar kitą mokymosi etapą
Pagal vertinimo pagrindą	
NORMINIS VERTINIMAS Sudaro galimybę palyginti mokinių pasiekimus tarpusavyje	KRITERINIS VERTINIMAS Grindžiamas kriterijais, su kuriais lyginami mokinio pasiekimai
Pagal vertinimo subjektą	
ĮVERTINIMAS Vertinimo proceso rezultatas, konkretus sprendimas apie asmens pasiekimus ir padarytą pažangą. Šį veiksmažodį atlieka kitas asmuo	ĮSIVERTINIMAS Paties mokinio ugdymosi proceso, pasiekimų ir pažangos stebėjimas, vertinimas ir apmąstymas (refleksija)
VERTINIMO METODŲ PAVYZDŽIAI	

Neformalusis vertinimas vyksta nuolat: stebint, kalbant, diskutuojant, jaučiant mokinių reakciją. Vertinama mokinio asmenybės raida, vertybinės nuostatos, bendrųjų gebėjimų plėtotė. Neformalusis vertinimas gali būti tik žodinis.

Formalusis vertinimas taikomas vertinant žinias, įgūdžius, dalykinius ir bendruosius gebėjimus, nustatant pažangą. Toks vertinimas atliekamas pagal aiškius kriterijus, pagal patvirtintą vertinimo skalę ir turi aiškią įvertinimo išvadą. Kiekvienas vertinimo fiksavimas raštu (pavyzdžiui, pažymys, aprašai, recenzijos) jau yra formaliojo vertinimo išraiška.

Ugdymo procese vertinant mokinio mokymosi pažangą daugiau dėmesio skiriama ugdomajam (formuojamajam) nei apibendrinamajam vertinimui. Jo tikslas – teikti grįžtamąjį ryšį, padėti mokiniui mokytis, stiprinti jo sąmoningumą ir atsakomybę, parinkti tinkamas mokymo strategijas ir koreguoti mokymą. *Apibendrinamasis vertinimas* naudojamas tam tikro etapo pabaigoje siekiant išsiaiškinti, ar išsikelti ugdymo

mosi tikslai yra pasiekti, ir remiasi sukauptais ir įvertintais mokinio pažangos ir pasiekimų įrodymais.

Ugdymo procese mokinių mokymosi pasiekimai vertinami individualiai, vadovaujantis programiniais ugdymo pasiekimais, tačiau kartu atsižvelgiant ir į mokinio išgales, ypatybes, mokymosi tempą. Mokinio mokymosi rezultatai įvertinami remiantis *individualios pažangos (idiografiniu) vertinimo principu*, kai esami mokinio mokymosi pasiekimai lyginami ne su kitų mokinių (norminis vertinimas), o su jo paties ankstesniais pasiekimais. Mokiniai skatinami patys įsivertinti, ko išmoko ir kas jiems buvo svarbu, taip pat asmeninius gebėjimus, nuostatas, emocijas ir charakterio savybes.

Mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo priemonės. Lietuvos mokyklose naudojamos įvairios mokymosi pasiekimų vertinimo priemonės atsižvelgiant į ugdymo programą, ugdymo tikslus, mokyklos galimybes ir poreikius (2 lentelė).

2 lentelė. Taikomi arba numatomi taikyti pagrindiniai mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos (i(si))vertinimo būdai Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose

Organizuojami mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos patikrinimai
<p>Nacionaliniu lygmeniu:</p> <p>Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas skirtas patikrinti mokinių žinias baigiant pagrindinio ugdymo programą.</p> <p>Brandos egzaminai skirti mokinių vidurinio ugdymo programose numatytiems pasiekimams patikrinti. Organizuojami mokykliniai ir valstybiniai egzaminai. Jų metu tikrinami mokinių įvairių mokomųjų dalykų mokymosi pasiekimai.</p> <p>Nacionaliniai mokinių pasiekimų patikrinimai skirti mokykloms ir mokytojams įvertinti mokinių žinias, gauti grįžtamąjį ryšį, reikalingą ugdymo kokybei ir vadybai gerinti.</p> <p>Brandos darbas (įvedamas nuo 2017–2018 m. m.) – vidurinio ugdymo programos baigiamosios klasės mokinio ar kelių mokinių ilgalaikis darbas, rengiamas ugdymo procese. Jį galima rengti iš visų individualaus ugdymo plano vidurinio ugdymo programos dalykų. Brandos darbo vertinimas grindžiamas kriteriniu vertinimu. Jo tikslas – ugdyti(s), patikrinti ir įvertinti mokinio pasirinkto dalyko ar ugdymo srities kompetencijas, įgytas mokantis pagal vidurinio ugdymo programą. Rengiant ir pristatant darbą vertinamos šios mokinio veiklos sritys: darbo planavimas, atlikimas ir pristatymo rengimas.</p> <p>Mokykloje:</p> <p>Pažymys – mokinių pažangumo kokybės vertinimo išraiška skaitmeniu.</p> <p>Mokinio pasiekimų ir pažangos lygių aprašai skirti mokinio dalykų mokymuisi stebėti, jo pasiekimams ir pažangai įvertinti. Šiuose aprašuose nurodomi reikalavimai mokinių pasiekimams (nuostatoms, gebėjimams, žinioms ir supratimui), taip pat pasiekimų vertinimo lygių požymiai.</p> <p>Europos kalbų aplankas – tai kalbinių kompetencijų vertinimo ir įsivertinimo priemonė, kurios tikslas – padėti besimokančiajam įsivertinti kalbos mokėjimą ir prilyginti ją Europoje pripažintiems lygiams. Jis susideda iš trijų dalių: kalbos paso, kalbos biografijos ir dosjė. Pirmos dvi dalys skatina mokinį įvertinti savo užsienio kalbos kompetenciją visų kalbinės veiklos sričių (kalbėjimo, skaitymo, klausymo, rašymo), pateikti faktus apie įgytą užsienio kalbos lygį, lankytus kursus, savo patirtį praktiškai išbandant užsienio kalbos įgūdžius. Trečioji aplanko dalis skirta konkrečių veiklos dalių įrodymams pateikti, kuriuos papildo refleksija, savęs vertinimas, draugų atsiliepimai ir mokytojo įvertinimai.</p> <p>Mokėjimo mokyti kompetencijos vertinimo įrankiai – diagnostiniai įrankiai, kuriuose pateikiami mokėjimo mokyti kompetencijos sričių aprašai pagal pažangos lygius, todėl pats mokinys ir mokytojas gali nesunkiai nustatyti savo (mokinio) minėtos kompetencijos lygį ir sritis, kurias dar reiktų tobulinti.</p> <p>Mokymosi pasiekimų aplankas (ePortfelis, eAplankas) – asmens susikauptų patirties įrodymų – realių faktų, atspindinčių pasiekimus mokantis, plėtojant savanorišką ir (ar) visuomeninę veiklą, keliaujant, dirbant, bendraujant ir kt. rinkinys. Jis taikomas šiems tikslams: fiksuoti ir įvertinti mokinio surinktus patvirtinimus apie jo mokymąsi; kaupti įrodymus, kad asmuo, mokydamasis formaliojo švietimo įstaigoje ar kitur, įgijo tam tikrus gebėjimus, žinias ir kompetencijas; kurti priemonę savo pažangai stebėti ir įsivertinti.</p>

Pradinių klasių mokinių mokymosi pasiekimai vertinami aprašomuoju būdu pagal trijų pasiekimų lygių sistemą. Mokytojas išsamiai pakomentuoja, ką kiekvienas mokinys geba, kas ir kaip sekasi ir ką reiktų tobulinti. Pagrindinio ir vidurinio ugdymo pasiekimai vertinami pažymiais, balais, mokinio pasiekimų lygiais, rečiau – aprašomuoju būdu.

Mokykloje taikomi mokymosi pasiekimų vertinimo įrankiai (Europos kalbų aplankas, mokėjimo mokyti kompetencijos vertinimo įrankis, mokymosi pasiekimų aplankas (ePortfe-

lis, eAplankas)) padeda mokytojams ir mokiniams fiksuoti, kaupti, stebėti ir į(si)vertinti mokymosi pasiekimus ir individualią pažangą.

Mokiniui baigus pagrindinio ugdymo programą vykdomi privalomieji lietuvių kalbos (gimtosios), lietuvių kalbos (valstybinės), matematikos ir pasirenkamieji gimtosios kalbos (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimai. Baigus vidurinio ugdymo programą organizuojamas valstybinis privalomas lietuvių kalbos ir li-

teratūros egzaminas, visų kitų dalykų (pavyzdžiui, istorijos, matematikos, biologijos ir kt.) egzaminai yra pasirenkamieji.

Sėkmingai įvykdžius ugdymo programos reikalavimus mokinių pasiekimai yra pripažįstami atitinkamo išsilavinimo pažymėjimu (atestatu).

Mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimas bendrojo ugdymo mokykloje. Bendrą vaizdą, kaip Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose vykdomas mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas, atskleidžia Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros 2014 m. atliktos 368 (iš 890 atsiųstų) ir 2015 m. 365 (iš 912 atsiųstų) mokyklų įsivertinimo ir pažangos anketoje pateiktų atsakymų turinio analizės rezultatai.

Vertinimo dažnumas. Iš 2015 m. mokyklų įsivertinimo anketų turinio analizės paaiškėjo, kad daugiausiai (maždaug 4/5) mokyklų mokinių mokymosi pasiekimai ir pažanga įvertinami kas dieną ir kas pusmetį, mažiausiai – kas savaitę ir kas dvi savaites.

Vertinimo priemonės ir būdai. 2015 m. daugelio (84,4 proc.) mokyklų mokytojai, stebėdami individualią mokinio pažangą, akcentavo ir teikė pirmenybę pažymiai. Lygindami kontrolinių darbų, testų, pusmečio ar metų įvertinimus, dažniau pažymį mokytojai akcentuoja 5–8 klasėse nei 11–12 klasėse. Aukštesniųjų klasių mokytojai daugiau dėmesio skiria gautų žinių, mokėjimo jas pritaikyti ir naudoti praktiškai įvertinimui. Maždaug penktadalis mokyklų nurodė, kad jų mokytojai su mokiniais aptaria individualią mokinių mokymosi sėkmę ir kartu numato tolesnį mokymąsi. Dažniausiai mokymosi žingsnių numatymas vyksta su progimnazijų 5–8 klasių mokiniais. Tokio pokalbio metu mokinys išsiaiškina, ką reikia padaryti, kad asmeniniai mokymosi tikslai būtų pasiekti, papasakoja mokytojui, kokių sunkumų kyla mokantis kai kurių dalyko sričių, kiek laiko užtrunka atlikdamas namų darbus ir pan.

Mokinių mokymosi pasiekimams, pažangai (j(si))vertinti, be pažymio, mokyklose naudojami ir kiti vertinimo būdai: mokinio mokymosi pasiekimų ir pažangos aplankas (ePortfelis, eAplankas), mokymosi pasiekimų aprašai, mokinio charakteristikos ir mokinio sėkmės istorijos, taip pat įsivertinimas ir aprašomasis (idiografinis) vertinimas. Vis dėlto mokyklose jie nėra labai populiarūs. Pavyzdžiui, 2015 m. tik maždaug penktadalis (18,1 proc.) mokyklų nurodė ugdymo procese taikančios darbų aplanką. Iš jų šiek tiek daugiau nei pusėje (dažniausiai pradinių klasių ir 11–12 klasių mokiniai) patys kaupia darbų aplankus, parodančius jų augimą. Mokymosi pokytį geriausiai atskleidžiantį aprašomąjį vertinimą (šalia atlikto darbo mokytojas parašo komentarą) taiko maždaug kas septinta, o įsivertinimą – kas antra mokykla. Mokyklos nurodo, kad jų mokytojai abu vertinimo tipus dažniausiai naudoja ne tik pradinių klasių, kai pabrėžiama net ir mažiausia mokinio mokymosi pažanga, bet ir 5–8 ar 11–12 klasių koncentruose. Tik pavienėse mokyklose (2,5 proc.) rašomos mokinių charakteristikos ar patys mokiniai rašo savo mokymosi istorijas, dienoraščius, iš kurių matyti, kokiose srityse mokinys padarė didžiausią pažangą. Mokyklose, kuriose taikomas žodinis, ne vien pažymiu grindžiamas aprašomasis mokymosi pažangos vertinimas, mokiniui tampa geriau suvokti savo stipriąsias ir silpnąsias vietas, kurias ateityje reiktų tobulinti. Įsivertinimo metu mokiniai skatinami nuodugnai apmąstyti savo mokymąsi, pavyzdžiui, jiems užduodant klausimus: kokių sunkumų patyrė, ką darytų kitaip, kad darbas būtų atliktas geriau, arba taikomi refleksijos būdai (pavyz-

džiui, „Analizės žvaigždė“, „Vertinimo skalė – apklausa pagal pateiktus teiginius“, „Kas padeda man mokytis?“ ir pan.).

Pasiekimų ir pažangos fiksavimo formos. Mokyklų įsivertinimo anketų turinio analizė parodė, kad dažniausiai mokinių pasiekimai fiksuojami dienynuose, maždaug dviejuose penktadaliuose mokyklų mokinių mokymosi pasiekimai fiksuojami mokytojo užrašuose, suvestinėmis ir atskaitomis, maždaug penktadalyje naudojami lapai, knygelės, aplankai. Ypač retai (1,6 proc.) mokyklos mokinių mokymosi pažangai stebėti pasirenka individualią mokymosi sutartį ar programą.

Kaupiamasis vertinimas. 2014 m. mokyklų įsivertinimo anketų turinio analizės rezultatai atskleidė, kad apie trečdalis (279) mokyklų ugdymo procese taiko kaupiamąjį mokinių mokymosi pasiekimų įvertinimą. Mokyklos dažniausiai teikia pirmumą pliusų ir minusų, pažymių ar taškų kaupimo sistemoms. Visais minėtais atvejais kaupiamieji įvertinimai konvertuojami į pažymius pagal dalyko metodinių grupių aprobuotas vertinimo metodikas. Paprastai mokiniams sudarytos galimybės kaupti įvertinimus už namų darbus, iniciatyvumą, pastangas, už darbą grupėse, papildomus projektyvius darbus, dalyvavimą konkursuose, olimpiadose, aktyvų dalyvavimą pamokoje ir pan.

Socialinių gebėjimų ir neformalaus ugdymo pasiekimų vertinimas. 2015 m. tik 6 proc. mokyklų savo anketose nurodė, kad, be pažintinių, vertina ir socialinius gebėjimus. Iš jų tik menka dalis (6 proc.) mokyklų, siekdamas sustiprinti asmeninę mokinių atsakomybę, skatina juos pačius stebėti savo patiriamas emocijas ir elgesį, planuoti tolesnę emocinio elgesio pažangą. Dažniausiai šis planavimo aspektas nurodomas pagrindinių mokyklų 9–10 klasėse. Tarp šių mokyklų pasitaikė ir tokių, kurios mokinio individualiai mokymosi pažangai stebėti naudoja gana modernias mobiliąsias programėles. Pavyzdžiui, *Class Dojo* sistema leidžia mokytojui fiksuoti, generuoti, kaupti duomenis, braižyti grafikus ir diagramas apie kiekvieno mokinio socialinių įgūdžių ugdymo pažangą. Naudodamasis šia sistema mokytojas gali fiksuoti duomenis apie mokinio elgesį ir apie iškilusią problemą nedelsiant informuoti tėvus, auklėtojus. Tik pavienėse mokyklose stebint individualią mokinių pažangą vertinamas ne tik mokinių dalykų mokymasis, bet ir mokinių dėmesys, lankomumas, drausmės pažeidimų atvejai, dalyvavimas renginiuose, varžybose, olimpiadose, lankymasis „budinčioje klasėje“. Minėtų kriterijų rezultatai lyginami kiekvieną mėnesį ir tokiu būdu stebima individuali mokinio pažanga.

Neformaliojo ugdymo pasiekimų įvertinimas. Mokyklose apibendrinamasis vertinimas daugiausia grindžiamas formaliojo mokymosi pasiekimų įvertinimais. Neformaliojo ugdymo pasiekimų (pavyzdžiui, olimpiadų, konkursų ir pan.) įvertinimai į apibendrinamąjį vertinimą įtraukiami retai.

Mokinio individualios pažangos vertintojai. 2014 m., Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros duomenimis, dažniausiai (75,5 proc.) mokyklose mokinių mokymąsi stebi, vertina, apibendrintą informaciją ir galutinį sprendimą apie rezultatą pateikia mokytojas. Šiek tiek daugiau nei pusėje mokyklų (52,2 proc.) į mokinių mokymosi pasiekimų stebėjimo ir vertinimo procesą įtraukiamas ir mokinys. Kai kurių mokyklų mokytojai, stebėdami ir vertindami mokinio mokymąsi, bendradarbiauja su klasės auklėtojais (41,6 proc.), mokyklos administracija (25,8 proc.), pagalbos mokiniui specialistais (12,5 proc.), mokinio tėvais (34,2 proc.).

KAIP MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMAI VERTINAMI UŽSIENIO ŠALYSE?

Mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo sistemų įvairovė pasaulyje yra gana didelė. Ją lemia ne tik šalyse istoriškai susiklosčiusios skirtingos švietimo tradicijos, bet ir kai kuriose jų (pavyzdžiui, Nyderlandai, Belgija, Šveicarija, Austrija, Vokietija) suteiktas didelis savarankiškumas vietos savivaldai, taip pat ir pačioms mokykloms. Nepaisant skirtumų, šalyse galima rasti ir mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo panašumų, taip pat elementų, kuriuos kaip gerąją praktiką galima pritaikyti Lietuvoje tobulinant mokinių pasiekimų vertinimo sistemą.

Pradinis ir pagrindinis ugdymas

Formuojamasis vertimas. Pradiniame ugdyme daugelyje Europos šalių (pavyzdžiui, Skandinavijos šalyse, Vokietijoje, Airijoje) vyrauja formuojamasis, kaupiamasis vertinimas

(3 lentelė). Ugdymo procese mokinių mokymosi pasiekimams ir pažangai pamatuoti dažniausiai taikomi vertinimo metodai: mokinių stebėjimas, apklausos žodžiu ir raštu, testai, kontroliniai darbai, kompetencijų aplankas, kūrybiniai, projektiniai darbai ir kt. Grįžtamajam ryšiui teikti mokytojai taiko žodinius, aprašomojo pobūdžio įvertinimus, kuriuos mokiniams ir jų tėvams raštu teikia ataskaitų ar pažymų forma. Tik kai kuriose valstybėse (pavyzdžiui, Slovakija, Vengrija) nuo pat pirmųjų mokyklos lankymo metų taikoma mokinių mokymosi rezultatų vertinimo pažymiais sistema. **Pagrindiniame ugdyme** – atvirkščiai, pažymiais mokinių mokymosi rezultatai jau įvertinami daugelyje Europos šalių. Nors kai kuriose šalyse (pavyzdžiui, Suomija, Čekija, Portugalija) kartu su skaitiniu, taikomas ir aprašomasis įvertinimas.

3 lentelė. Formuojamojo vertinimo patirtys įvairiose Europos šalyse

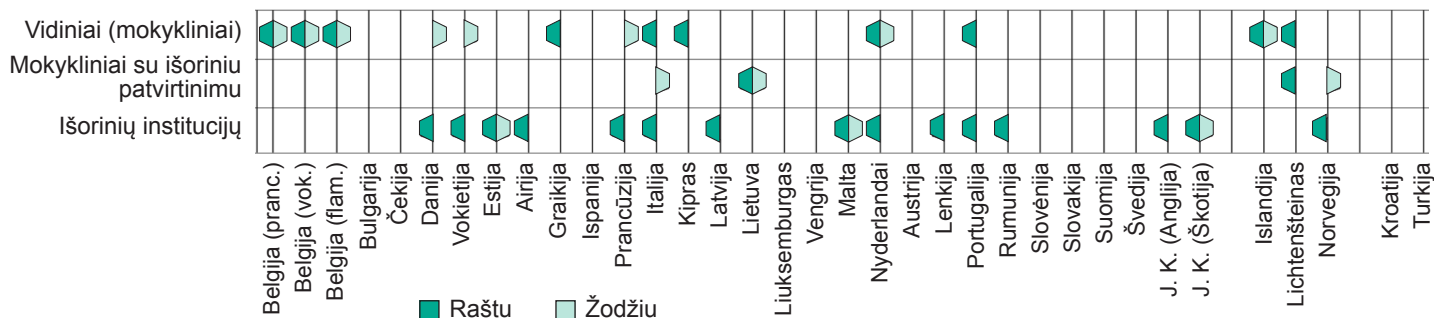
Šalis	Mokykloje vykdomo formuojamojo vertinimo aprašymas
Vokietija	Pradiniame ugdyme mokytojai taiko alternatyvias ugdymo ir vertinimo formas: žodžiu ir raštu jie nuolat vertina mokinių mokymosi procesą, pasiekimus, elgesį. Ugdymo procese daug dėmesio skiriama mokinio įsivertinimui, kuriam atlikti naudojami <i>dienoraščiai</i> , <i>savaitiniai planai</i> , <i>pasiekimų aplankai</i> (<i>ePortfolio</i> , <i>eAplankas</i>). Mokiniai turi išmokyti susidaryti savo mokymosi projektus, išsikelti mokymosi tikslus, įvertinti savo mokymosi pažangą.
Suomija	Daug dėmesio skiriama formuojamajam vertinimui, kuris grindžiamas mokinio pažangos stebėjimu. Mokiniai skatinami savarankiškai išsikelti mokymosi tikslus. Taikomi įvairūs vertinimo būdai, pavyzdžiui, vertinamieji pokalbiai, mokinio pasiekimų aplankas (<i>ePortfolio</i> , <i>eAplankas</i>), kuris sudaromas atsižvelgiant į ugdymo programose numatytus tikslus.
Nyderlandai	Pradiniame ir pagrindiniame ugdyme, be kitų vertinimo formų (stebėjimo, užduočių žodžiu ir raštu ir kt.), taikomi testai mokinių mokymosi pažangai, pasiekimų lygiui ir socialiniam emociniam vystymuisi nustatyti.
Graikija	Ugdymo procese mokytojai dažniausiai naudoja diagnostinį vertinimą, žodinį grįžtamąjį ryšį, kūrybinius projektus, mokymosi pasiekimų aplanką (<i>ePortfolio</i> , <i>eAplankas</i>), egzaminų raštu pažymius ir kt.
Airija	Pradinėje mokykloje mokinių mokymosi pasiekimams vertinti gali būti naudojamas stebėjimas, mokytojų parengtos užduotys, testai, pokalbiai ir mokymosi pasiekimų aplankas (<i>ePortfolio</i> , <i>eAplankas</i>). Pagrindinėje mokykloje naudojamas vertinimas žodžiu, veiklos vertinimas. Mokyklos gali savarankiškai nuspręsti, kokius mokymo ir vertinimo metodus mokytojai gali taikyti.
Italija	Mokinių mokymosi pasiekimams vertinti taikomas <i>individualių gebėjimų aplankas</i> . Aplanke renkami įrodymai apie mokinio padarytą pažangą siekiant jo individualiame plane nurodytų ugdymo tikslų. Į šį aplanką įtraukiami mokytojo ir šeimos pastabos apie mokymo metodus, mokinio individualų darbą ir projektus, diskusijų su mokiniais ir (arba) tėvais santraukos, testų rezultatai, mokytojo sisteminio stebėjimo komentarai ir pan.

Šaltinis: Integrated formative and summative assessment: Progress toward a seamless system? 2011

Apibendrinamasis vertinimas. Baigus pradinio ugdymo programą ir pereinant į aukštesnę ugdymo pakopą, daugumoje Europos šalių nėra baigiamųjų egzaminų ar testų. Mokinys gali tęsti mokslus pagrindinėje mokykloje, jei atitinkamų mokomųjų dalykų metiniai įvertinimai yra teigiami. Tačiau baigus pagrindinę mokyklą, testus arba egzaminus reikalaujama išlaikyti jau daugiau kaip pusėje Europos šalių

(2 pav.). Kai kuriose šalyse, pavyzdžiui, Italijoje, Jungtinėje Karalystėje, mokinių mokymosi pažangai ir galutiniam pasiekimų lygio įvertinimui pagrindiniame ugdyme taikomas kompetencijų aplankas. Estijoje, Airijoje, Danijoje mokiniai, siekiantys gauti pagrindinio ugdymo baigimo pažymėjimą ir tęsti mokslą vidurinio ugdymo pakopoje, turi parengti kūrybinį ar projektinį darbą.

2 pav. Europos šalyse pagrindinio ugdymo (ISCED 2) baigimo pažymėjimui gauti vykdomi egzaminai 2010–2011 m. m.

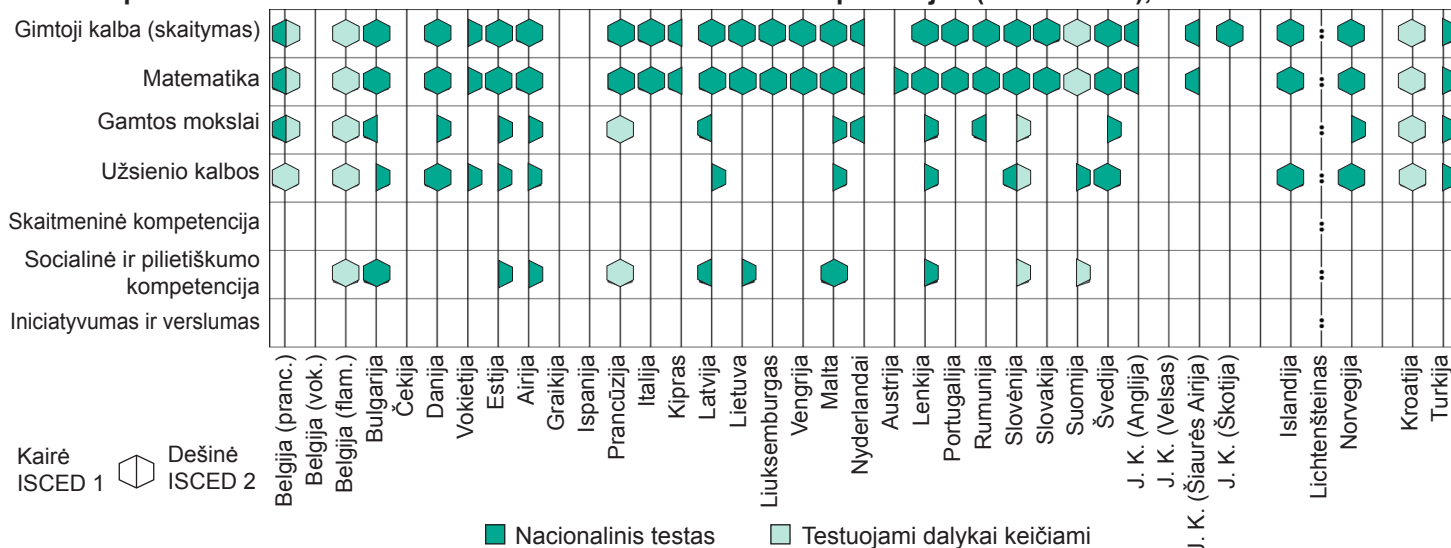
Šaltinis: Key Data on Education in Europe, 2012

Vertinamosios sritys. Europos šalyse tiek formuojamajam, tiek apibendrinamajam (į)vertinimui pradiniame ir pagrindiniame ugdyme nacionaliniu lygiu naudojami standartizuoti

testai ir egzaminai, skirti gimtosios (arba mokomosios) kalbos, matematikos, rečiau – gamtos mokslų, užsienio kalbų, socialinei ir pilietiškumo kompetencijoms patikrinti.

2016 kovas

3 pav. Nacionaliniu testavimu vertinamos bendrosios kompetencijos (ISCED 1 ir 2), 2011–2012 m. m.

Šaltinis: Developing Key Competences at School in Europe: Challenges and Opportunities for Policy, 2012

Skaitmeninė, iniciatyvumo ir verslumo kompetencijos nacionaliniais testais Europos šalyse kol kas nėra vertinamos. Kai kurios šalys naudoja nacionalinius testus, egzaminus, kuriais yra tikrinamos perkeliamosios kompetencijos. Pavyzdžiui, Belgijoje tikrinama, ar veiksmingai mokiniai geba naudoti informaciją iš įvairių šaltinių. Lenkijoje pradinėje mokykloje tikrinami skaitymo, rašymo, samprotavimo, informacijos naudojimo ir žinių praktinio taikymo gebėjimai.

Kai kuriose šalyse pereinant nuo žinių kompetencijų ugdymo(si) link, stengiamasi nacionalinius testus, egzaminus pritaikyti bendrosioms kompetencijoms įvertinti. Pavyzdžiui, Vengrijoje vykdomas nacionalinis patikrinimas, skirtas įvertinti ne tik dalykų žinias, bet ir tai, kaip mokiniai geba jas taikyti realaus gyvenimo situacijose.

Vidurinis ugdymas

Formuojamasis vertinimas. Daugelyje šalių viduriniame ugdyme naudojami tie patys vertinimo metodai kaip ir pradiniam ar pagrindiniame ugdyme (t. y. stebėjimas, apklausa, projektinis darbas ir pan.). Vis dėlto šiame konkretiame mokinių mokymosi pasiekimams ir pažangai patikrinti dažniau mokytojai organizuoja egzaminus, taiko testus ar užduotis žinioms, gebėjimams ir jų taikymui praktikoje patikrinti. Šiame ugdymo konkretiame vyrauja skaitiniai (pažymiais ir (ar) jų žodiniiais atitikmenimis) mokinių pasiekimų vertinimas.

Apibendrinamasis vertinimas. Mokiniai, baigdami vidurinę mokyklą, daugumoje Europos šalių laiko brandos egzami-

nus (žodžiu ir (ar) raštu), kurie gali būti tiek valstybiniai, tiek mokykliniai. Paprastai mokiniai laiko privalomus ir pasirenkamuosius egzaminus. Bendras asmens laikomų egzaminų skaičius ir sudėtingumas dažniausiai priklauso nuo jo pasirinkto tolesnio mokymosi kelio. Kai kuriose šalyse (pavyzdžiui, Austrija, Estija, Danija, Švedija) mokiniai turi parengti brandos (tiriamąjį arba projektinį) darbą, kurį vertina egzaminų komisija. Kitose šalyse mokiniai turi išlaikyti testus, kuriais įvertinami mokinio loginio, kritinio mąstymo, problemų sprendimo gebėjimai, gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą ir pan. Europos šalyse mokiniai, baigę vidurinę mokyklą, gauna atitinkamą išsilavinimą patvirtinantį pažymėjimą ir (ar) diplomą.

Vertinamosios sritys. Ugdymo procese ir baigiant vidurinio ugdymo programą mokinių pasiekimų vertinamosios sritys gali būti labai įvairios. Jos priklauso nuo mokinio pasirinktos mokymosi pakraipos ir programos, tolesnio mokymosi planų. Baigiant vidurinio ugdymo programą dažniausiai šalyse privalomai įvertinamos mokinių gimtosios kalbos, matematikos ir užsienio kalbos(-ų) žinios ir gebėjimai, rečiau – gamtos mokslų ir (ar) socialinių mokslų žinios.

Reikalavimai stojimui į aukštąsias mokyklas. Stojant į aukštąsias mokyklas šalyse reikalaujama vidurinio ugdymo baigimo diplomo, kuris dažniausiai gaunamas išlaikius brandos egzaminus. Kai kuriose šalyse reikalaujama papildomai išlaikyti standartizuotus ar kitokio pobūdžio testus, egzaminus, dalyvauti pokalbyje ar pristatyti savo darbų aplanką (ePortfelis, eAplankas), rekomendacijas (4 lentelė).

4 lentelė. Stojimo į aukštąsias mokyklas reikalavimai įvairiose pasaulio šalyse

Šalys	Reikalavimai
Australija	Vidurinio ugdymo baigimo diplomas ir mokinio reitingas, kurį sudaro mokinio mokyklinių pažymių vidurkis tarp kitų stojančiųjų. Kai kurios aukštosios mokyklos reikalauja išlaikyti papildomus stojamuosius egzaminus.
Prancūzija	Vidurinio ugdymo baigimo diplomas (vadinamas bakalaureatu). Kai kuriose aukštosiose mokyklose galimi papildomi reikalavimai: stojamieji egzaminai, pokalbis.
Vokietija, Slovėnija, Švedija, Italija, Nyderlandai	Išlaikyti brandos egzaminai ir vidurinio ugdymo baigimo diplomas. Kai kuriose aukštosiose mokyklose yra papildomų reikalavimų: stojamieji egzaminai, bendrųjų gebėjimų testas, asmens darbų aplankas. Vokietijoje kai kuriose aukštosiose mokyklose reikalaujama išlaikyti bendrųjų gebėjimų testą, kuriuo tikrinami asmens bendrieji pažintiniai gebėjimai, suvokimas, gebėjimas spręsti problemas. Nyderlanduose stojant į menų ar architektūros studijas prašoma pristatyti asmens darbų aplanką (ePortfelį, eAplanką).
Japonija	Vidurinės mokyklos baigimo diplomas, stojamieji egzaminai. Kai kurios aukštosios mokyklos reikalauja baigtos mokyklos vadovo rekomendacijų.
Naujoji Zelandija	Tam tikrų dalykų ir lygių baigimas, ePortfelis (eAplankas) ir pokalbis.
Singapūras	Vidurinės mokyklos dviejų pakopų pažymiai, standartizuotas bendrųjų gebėjimų testas.
Jungtinė Karalystė (Anglija)	Vidurinės mokyklos baigimo pažymėjimas (<i>General Certificate of Education Advanced Level (GCE A-level; A-levels); GCSEs</i>). Aukštosios mokyklos gali reikalauti išlaikyti papildomus stojamuosius egzaminus.

Šaltinis: Higher education entrance qualifications and exams in Europe: A comparison study, 2014

KOKIOS NUMATOMOS MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMO KAITOS KRYPTYS LIETUVOJE?

Atsižvelgiant į minėtus iššūkius švietimo bendruomenėje diskutuojama apie mokinių vertinimo sistemos permainas. Svarstoma, kad brandos egzaminus nuosekliai galėtų pakeisti **kaupiamojo mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo sistema**. Kuriant minėtą sistemą numatoma:

- **Stiprinti formuojamąjį vertinimą**
 - ✓ Skatinant mokytojus nuolat ir sistemingai vertinti individualią kiekvieno mokinio pažangą.
 - ✓ Sukuriant bendrųjų kompetencijų ugdymo ir vertinimo sistemą ir pasiūlant tam reikalingus vertinimo įrankius.
 - ✓ Sudarant galimybes mokytojams išmokti naudotis bendrosioms kompetencijoms vertinti skirtais įrankiais.
- **Keisti ir plėsti apibendrinamojo vertinimo būdus, formas ir turinį**
 - ✓ Derinant egzaminų ir testų turinį, atsižvelgiant į vaikų įvairovę; įtraukiant užduočių, padedančių atskleisti, kaip mokiniai mąsto ir sprendžia problemas, pasiūlant alternatyvų, tokių kaip Brandos darbas ir pan., numatant galimybę egzaminus laikyti kitu laiku, daugiau kartų ir pan.
 - ✓ Sumažinant neigiamą testų, kontrolinių darbų poveikį ugdymui(si), t. y. mokinių mokymosi pasiekimų patikrinimų vykdymo modelį keičiant taip, kad būtų vertinama daugiau ir įvairių ugdymo sričių, orientuojantis ne tik į žinių, bet ir į raštingumo, kitų probleminių sričių tikrinimą, numatant naują mokinių pasiekimų tikrinimo rezultatų viešinimo ir taikymo tvarką.
- **Sukurti įvairios mokymosi veiklos įrodymų išsilavinimui pripažinti kaupimo sistemą**
 - ✓ Mokinio individualios pažangos stebėjimo ir vertinimo duomenis naudojant pasiekimams vertinti, o ugdymo procese sukauptus pasiekimų įvertinimus pripažįstant ir taikant įvairiems tikslams, pavyzdžiui, pereinant iš vienos ugdymo programos į kitą, renkantis tolesnę mokymosi kryptį, stojant į aukštąją mokyklą arba ieškantis darbo.
- **Pritaikyti IKT mokinių ugdymosi rezultatams kaupti, stebėti, pripažinti ir ugdymo kokybei užtikrinti**
 - ✓ Naudoti technologinius sprendimus kuriant elektroninius įrankius pažangai fiksuoti; perkeliant nacionalinių patikrinimų ir egzaminų vykdymą ir vertinimą į elektroninę erdvę; plečiant mokinių registro sąsajas su kitomis informacinėmis sistemomis; atveriant registrą įvairesniems duomenims apie mokinio pasiekimus kaupti, stebėti, pripažinti ir ugdymo kokybei užtikrinti.

Literatūra

1. Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybė. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros metinis pranešimas. 2015 (5). Prieiga internete: www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12Metinis-pranesimas-maketas-02.04.pdf
2. Grath H. C., Henham L. M., Corbett A. and other. Higher education entrance qualifications and exams in Europe: A comparison study, 2014.
3. Indrašienė V., Žibėnienė G. Pasiekimų vertinimas ir įsivertinimas. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014.
4. Key Data on Education in Europe, 2012. Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency Eurydice.
5. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-1308 „Dėl Geros mokyklos koncepcijos patvirtinimo“ ir Nr. V-1309 „Dėl pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašo patvirtinimo“.
6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. rugpjūčio 29 d. įsakymas Nr. V-718 „Dėl geriausiai vidurinio ugdymo programą baigusiu eilės sudarymo 2018 metų tvarkos aprašo patvirtinimo“.
7. Looney J. W. (2011). Integrating formative and summative assessment: progress toward a seamless system? OECD Education Working Paper No. 58.

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo ir mokslo ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių švietimo padalinių specialistams ir plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Serijoje „Švietimo problemos analizė“ pateikiama glausta, konkreti ir aktuali švietimo sistemos funkcionavimo problemų analizė. Leidiniai skelbiami internete adresais: <http://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/tyrimai-ir-analizes/svietimo-problemos-analizes/2012-metu>; <http://www.sac.smm.lt/index.php?id=36>.

Pasiūlymus, pastabas ar komentarus prašome siųsti Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (el. p. ricardas.alisauskas@smm.lt).

Autorius, norinčius publikuoti savo parengtas analizes serijoje „Švietimo problemos analizė“, prašome kreiptis į Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų skyriaus vyriausiąją specialistę Jūratę Vosylytę-Abromaitienę (el. p. jurate.vosylyte-abromaitiene@smm.lt, tel. (8 5) 219 1121).

Analizę parengė Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros Švietimo politikos analizės skyriaus metodininkė dr. Sandra Balevičienė.

Duomenis ir medžiagą analizei teikė Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros Politikos analizės skyriaus metodininkės Vitalija Paurienė, Asta Gražytė ir Rasa Ginčaitė-Nenartovičienė.

Konsultavo ir teikė pastabas Ugdymo plėtotės centro Ugdymo turinio skyriaus Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo poskyrio metodininkė Violeta Jonynienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Bendrojo ugdymo departamento Pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vedėja dr. Loreta Žadeikaitė, pavaduotoja Audronė Šuminienė, vyriausiosios specialistės Loreta Gražilienė, Irena Raudienė, Marytė Skakauskienė, Dalia Švelnienė.

KODĖL IR KAIP KEIČIAME MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMO SISTEMĄ BENDRAJAME UGDYME

Redaktorė Nijolė Šorienė

Maketavo Valdas Daraškevičius

2016-12-07. Tir. 1 500 egz.

Išleido Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos
Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, 03163 Vilnius
Spausdino UAB „Lodvila“, Sėlių g. 3A, 08125 Vilnius